

УДК 76.071.1(438+477)»19»Васьківський
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/71-1-16>

Ольга ДЕНИСЮК,
orcid.org/0000-0002-8196-8608
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри теорії та історії мистецтва
Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури
(Київ, Україна) olyadenysiuk@gmail.com

МАЛОВІДОМІ СТОРІНКИ ЖИТТЯ ТА ТВОРЧОСТІ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО МИТЦЯ В'ЯЧЕСЛАВА ВАСЬКІВСЬКОГО

Стаття присвячена життєвому та творчому шляху відомого в Польщі та малознаного в Україні польсько-українського художника та педагога, професора Варшавської академії мистецтв – В'ячеслава (Вацлава) Васьківського. Метою даної статті є представлення нових та узагальнення раніше відомих фактів про творчість митця, оприлюднення віднайдених архівних документів щодо його навчання та викладання у Варшавській академії мистецтв, введення до наукового обігу графічних та живописних творів митця з музейних та приватних збірок Польщі.

У доробку митця переважно твори станкової та книжкової графіки, у ранній період творчості переважає живопис. Більшість з них зберігається сьогодні у музеях, галереях та приватних збірках Варшави, Кракова, Закопаного, Національній бібліотеці Варшави. У статті вперше публікується та згадується чимало маловідомих графічних та живописних робіт митця.

В. Васьківський був активним членом українського Варшавського мистецького гуртка «Спокій», відповідно у статті аналізуються його твори, що були представлені на виставках цього об'єднання, інша діяльність, пов'язана з цим гуртком.

В даній розвідці деталізовано й інші основні життєві сторінки та творчі здобутки як довоєнного, так і післявоєнного періодів, зокрема тернистий десятилітній шлях до здобуття диплому Академії, пов'язаний із матеріальними труднощами та ускладнений хворобою, воєнне лихоліття, педагогічну та творчу роботу.

У статті зроблено обґрунтований висновок, що творчість В. Васьківського, на сьогодні є надбанням двох культур – польської та української. З огляду на його життєвий шлях та творчість беззаперечним є те, що це безумовно польсько-український митець, який був добрим комунікатором українсько-польських мистецьких взаємин та виразником духовного порозуміння між народами.

Ключові слова: Варшавська академія мистецтв, В'ячеслав Васьківський, архівні документи, польсько-український митець, книжкова графіка, дереворит, екслібрис.

Olha DENYSIUK,
orcid.org/0000-0002-8196-8608
Associate Professor at the Department of Theory and History of Art
National Academy of Fine Art and Architecture
(Kyiv, Ukraine) olyadenysiuk@gmail.com

LESSER-KNOWN PAGES OF THE LIFE AND WORK OF THE POLISH-UKRAINIAN ARTIST VIACHESLAV VASKIVSKYI

The article is devoted to the life and creative path of Vyacheslav (Vaclav) Vaskivskiy, a Polish-Ukrainian artist and teacher, professor at the Academy of Arts in Warsaw, who was known in Poland and little known in Ukraine. The purpose of this article is to present new and summarise previously known facts about the artist's work, to publish the archival documents about his studies and teaching at the Warsaw Academy of Arts, and to introduce into scientific circulation little-known graphic and pictorial works of the artist from museum and private collections in Poland.

The artist's works are mainly works of easel and book graphics, in the early period of his work, painting prevails. Most of them are kept today in museums, galleries, and private collections in Warsaw, Krakow, Zakopane, and the National Library of Warsaw. The article is the first to publish and mention many of the artist's little-known graphic and pictorial works.

V. Vaskivskiy was an active member of the Ukrainian Warsaw Art Group «Spokij», and the article analyses his works that were presented at the exhibitions of this association and other activities related to this group.

This study also details other major life events and creative achievements of both the pre-war and post-war periods, including the thorny ten-year path to obtaining a diploma from the Academy, which was associated with material difficulties and complicated by illness, the war years, pedagogical and creative work.

The article draws a reasonable conclusion that W. Vaskivskiy's work is currently the heritage of two cultures – Polish and Ukrainian. Given his life and work, it is undeniable that he was definitely a Polish-Ukrainian artist who was a good communicator of Ukrainian-Polish artistic relations and an exponent of spiritual understanding between the peoples.

Key words: Warsaw Academy of Fine Arts, Viacheslav Vaskivskiy, archival documents, Polish-Ukrainian artist, book graphics, woodcut, bookplate.

Постановка проблеми. В'ячеслав (Вацлав) Васьківський (1904–1975) – відомий в Польщі художник-графік та педагог, професор Варшавської академії мистецтв у 1956–1975 роках та малознаний в Україні. Він був уродженцем українського міста Рівне, що входило в той час до складу тодішньої Волинської губернії Російської імперії. Походив із змішаної родини: батько – поляк, мама – українка, хрещений був як католик. У період навчання у Варшавській академії мистецтв (далі по тексту – ВАМ або Академія) був активним учасником та співорганізатором українського мистецького гуртка «Спокій» та позиціонував себе як українець. При вступі до ВАМ у графі «рідна мова» зазначив українську мову як рідну. Проте, вже після Другої світової війни, проживаючи постійно у Варшаві та одружившись вдруге з полькою, будував кар'єру як польський митець, не акцентуючи особливо увагу на своєму українському корінні. Був членом Асоціації польських графіків (1938–1939). Займався переважно книжковою ілюстрацією та оформленням книг. Практикував багато графічних технік, але особливого успіху досягнув у техніці деревориту. Його творчість на сьогодні є надбанням двох культур – польської та української, прикладом діалогу та взаємовпливу культур.

Актуальність дослідження. Не дивлячись на те, що В. Васьківський (у польських джерелах – Waślaw Waśkowski) свого часу досягнув значних успіхів у графічній творчості, був нагороджений державними нагородами Польської Народної Республіки, його творчість та життєвий шлях на сьогодні є малодослідженими. Тільки у поодиноких публікаціях згадуються його роботи, переважно довоєнного періоду, а також участь в українському мистецькому гуртку «Спокій». Комплексного висвітлення його життя та творчості немає ні в польських, ні в українських мистецтвознавчих наукових дослідженнях. Цим обумовлюється новизна та актуальність теми.

Аналіз попередніх досліджень. Насамперед зауважимо, що в українському мистецтвознавстві творчість В. Васьківського згадується виключно у стосунку до його участі в мистецькому гуртку «Спокій». Це, найперше, докторська дисертація Романа Яціва «Культурно-мистецьке середовище української еміграції у Варшаві (1919–1939)» (Яців, 2021) та стаття Ростислава Крамара «Неспокійні митці з варшавського «Спокою». Українські художники у міжвоєнній столиці Польщі» (Крамар, 2022). Спогади про митця зустрічаємо у публікаціях його колег по цьому гуртку, наприклад Петра Мегика (Мегик, 1976). Щодо польських видань, то

вони публікують про нього коротку інформацію передусім як про майстра деревориту, наприклад, у монографічному дослідженні Марії Гронської «Сучасний дереворит Польщі (до 1945 року)» (Grońska, 1971), у книзі «Польська книжкова ілюстрація» (Waskowski, 1964: 146). Можемо впевнено стверджувати, що на сьогодні немає жодного комплексного мистецтвознавчого дослідження, яке б було присвячене творчості митця. При підготовці статті були використані як маловідомі графічні твори митця так і їх репродукції з колекції Національної бібліотеки у Варшаві.

Метою даної статті є представлення науковому загалу нових та узагальнення раніше відомих фактів про життя та творчість В'ячеслава Васьківського, оприлюднення віднайдених архівних документів щодо його навчання та викладання у ВАМ, введення в науковий обіг маловідомих графічних та живописних творів митця з музейних та приватних збірок Польщі.

Виклад основного матеріалу. У архіві ВАМ збереглися два життєписи митця, від 1925 та 1926 року, так як за першим разом В'ячеслав Васьківський не вступив до Академії. Саме ці документи, а також низка інших, дозволяють значно розширити існуючі та віднайти нові відомості про життєвий та творчий шлях митця до його вступу до ВАМ та періоду, що передував цьому. Тож, згідно збережених документів, народився митець у м. Рівне 15 лютого 1904 р., хрещений у римо-католицькому костелі, за національністю – поляк, проте як рідну мову у вступній анкеті до ВАМ свідомо назвав українську (Waskowski, Archiwum). Спершу навчався у загальноосвітній школі з російською мовою викладання, а далі – польською у державній гімназії ім. Т. Костюшка у місті Рівне. В його особовій справі зберігається свідоцтво від 20 січня 1922 року про результати навчання у гімназії ім. Т. Костюшки за 1921–22 рік, де найкращий результат з усіх предметів – «дуже добре» за рисунком.

Іл. 1

З життєпису за 1925 рік, який виявився досить розлогим, дізнаємося про трагічну долю його матері, двох братів і трьох сестер, яких він втра-

тив у роки Першої світової війни. Його батько (за професією кухар) у 1919 році вдруге одружився, був проти здобуття сином освіти, наполягав щоб той припинив навчання та йшов працювати. Тому митець змушений був один рік працювати в магазині, та все ж, всупереч волі батька, у 1921 році відновив навчання в гімназії, мріючи вчитися далі та стати художником. В послідуєчому, В. Васьківський на своє утримання та навчання заробляв малюючи плакати. Через складні умови життя В'ячеслав захворів на запалення легень і у липні 1922 р. виїхав до курортного містечка Закопане, щоб, як дослівно написав митець, «рятувати здоров'я» (Waskowski, Archiwum). Лікуючись в санаторії, на життя з 1922 по 1924 рік заробляв оздоблюванням глиняних іграшок та посуду. Із матеріалів все тієї ж особової справи дізнаємося, що навчальний 1925–1926 рік він провів як вільний слухач у відомій Школі дерев'яного промислу (Szkoła Przemysłu Drzewnego w Zakopanem) в Закопаному, де виконував дереворити під керівництвом директора школи Кароля Стжиєнського (Waskowski, Archiwum).

До омріяної Школи образотворчого мистецтва у Варшаві (так до 1932 року називалася Варшавська академія мистецтв – авт.) В. Васьківський вступив як вільний слухач у 1926 році, подавши при вступі 12 своїх творчих робіт. Спершу навчався живопису у майстерні професора Тадеуша Прушковського.

Проблеми зі здоров'ям та матеріальні нестатки постійно турбували В'ячеслава під час навчання у ВАМ. За 1927–1930 та 1932–33 роки навчання збереглися його щорічні прохання до керівництва Школи про звільнення від оплати за через важке матеріальне становище. Та й у самому навчанні ним робилися тривалі перерви у зв'язку із загостренням туберкульозу, який лікував на кошти студентської організації «Братня допомога» («Bratnia pomoc») у 1929–31 роках, про що свідчать збережені довідки (Waskowski, Archiwum). Про його важкий стан та проблеми зі здоров'ям згадує і художник, студентський приятель митця – Петро Мегик, зазначаючи, що «...усі його любили й співчували тяжкому його життю, але самі мали не легше життя – тільки були зі здоров'ям у кращому стані від нього» (Мегик, 1976: 6).

У вересні 1932 року В. Васьківський поновився на навчання в Академії як вільний слухач, обравши цим разом за основну спеціальність графіку. Навчався у Владислава Скочиляса, Леона Вичулковського та Станіслава Остоя-Хростов-

ського. Час від часу отримував відзнаки за свої праці, а березні 1936 року – грошову винагороду – 40 злотих (Piwocki, 2004: 170).

В особовій справі митця знаходимо також свідоцтво про завершення Варшавської міської школи декоративно-прикладного мистецтва та живопису (Miejska szkoła sztuk zdobniczych i malarstwa) від 17 червня 1937 року, де вивчав такі предмети як рисунок, перспективу, моделювання, малярство, графіку, скульптуру, склавши іспити з них з добрими результатами (Waskowski, Archiwum). Таке свідоцтво було В. Васьківському вкрай необхідне, адже це був документ про завершення спеціальної середньої освіти, на основі якого від був зарахований вже як студент звичайний до Академії та отримав можливість захистити диплом. Таким чином, В. Васьківського було допущено до виконання дипломної роботи. З його заяви від 10.02.1938 року дізнаємося, що під керівництвом професора С. Остоя-Хростовського, на відділі графіки, він запланував виконати цикл ілюстрацій до новели «Кінь на пагорбі» Євгеніуша Малачевського (Koń na wzgórzu – Eugeniusz Małaczewski) в техніці дереворит (Waskowski, Archiwum). Це суперечить твердженню дослідниці Марії Гронської, що в якості його дипломної роботи виступали ілюстрації до книги Юліуша Каден-Бандровського (Juliusz Kaden-Bandrowski) «Професії» (Zawody), яка вийшла друком з його ілюстраціями у 1937 році (Grońska, 1971: 126), а диплом був захищений 10 червня 1938 року. Відмітимо, що в особовій справі В. Васьківського збереглася копія диплому художника про завершення Академії з відмінною оцінкою як і запис про затверджену тему диплому (Waskowski, Archiwum).

В музеї ВАМ знаходимо три студентські роботи митця 1936–1937 років, збережені як фотографії на негативі (W. Waskowski). Це пейзажі, виконані у техніці дереворит. Один із них – «Казімеж над Віслою» (20,5*25,5; 1937 р.) був також нами віднайдений в оригіналі на онлайн-аукціоні (Waskowski, Artinfo). Також до робіт, створених у цей період відносимо офорти – «Будинок на селі» та «Жнива», які теж виставлялися на продаж на цьому ж аукціоні.

Як бачимо, шлях до завершення омріяного навчання та отримання диплому у митця був довгий – понад 10 років. Але його старанність, хист та талант були високо оцінені професорами та керівництвом Академії – з першого вересня 1938 року від отримав посаду асистента у професора Станіслава Остоя-Хростовського на відділі графіки ВАМ (Waskowski, Archiwum).

Відзначимо, що Станіслав Остря-Хростовський – один з найвидатніших граверів міжвоєнного періоду тогочасної Польщі, очолив кафедру художньої гравюри у 1937 році, після смерті Леона Вичулковського, а попередньо – Владислава Скочиліса. На посаду асистентів кафедри він запросив своїх колишніх учнів – В. Васьківського та Ч. Боровчика. Зокрема, Станіслав Остря-Хростовський дуже прихильно відносився до В. Васьківського, бачив у ньому перспективного графіка, професіонала з деревориту. Як зазначає Марія Гронська, професійний хист В. Васьківського отримав схвалення багатьох тогочасних польських художників, а також дослідників деревориту (Grońska, 1971: 457).

Важливі сторінки життя та творчості В'ячеслава Васьківського, пов'язані із його участю в українському мистецькому гуртку «Спокій» (1927–1939). Він був співзасновником та активним учасником гуртка, брав участь у багатьох з його виставок. Зокрема, з каталогу третьої виставки (з перших двох виставок каталоги не збереглися – авт.) дізнаємося, що митець представив чимало олійних полотен – «Часничок» (репродуковано у каталозі), «Бабця з валер'янокою», «Осінь», «Пароплави», «Портрет», декілька етюдів, всього 10 робіт (Спокій, 1930). У каталозі п'ятої виставки (Варшава, червень 1931 року) поряд з 10 живописними працями – «Дівчина з Теробовлі», «Краєвид з Волині», «Автопортрет», «В. Етюд голови» та іншими В. Васьківський подає ще й дві графічні – дереворити «Робітник» та «Пейзаж» (1931). У каталозі шостої виставки гуртка «Спокій» (Варшава, травень 1933), яка була присвячена п'ятирічній діяльності гуртка, репродуковано дві роботи В. Васьківського – «Краєвид» та «Дівчина» (Спокій, 1933). Та чи не найбільше творчих робіт митець представив на сьому виставку гуртка (Варшава, грудень 1933) – 16 олійних та 7 графічних. Наступні – восьму та дев'яту виставку В. Васьківський пропускає через відсутність у Варшаві, а на десятій (Варшава – Луцьк – Рівне – Кремянець, травень-червень 1937) виставляє виключно свої графічні твори – дереворити, аквафорти, мецо-тинто, акватинти, автолітографії – всього 25 робіт (Спокій, 1937). В одинадцятій виставці членів українського гуртка (травень 1938 року) участі вже не бере, ймовірно через те, що в цей час стає членом Об'єднання польських графіків.

Проаналізувавши представлені роботи митця у каталогах виставок українського гуртка «Спокій», зауважуємо, що початково домінували його олійні роботи, здебільшого пейзажі з Волині та

натурні портрети, а вже в 1930-х роках, особливо з другої їх половини, прослідковується збільшення кількості його графічних творів. Це безумовно пов'язано із зміною творчих вподобань та навчальних майстерень, викладачів В. Васьківського у ВАМ, про що зазначалось вище.

Члени гуртка відмічали його ентузіазм та заповзятість в організації пересувних виставок і творчих пленерів. П. Мегик згадував, що «коли «Спокій» влаштував літній пленеровий місячний курс для своїх членів і вивіз на Горинь (на Волині) 13 осіб на свій кошт і втримання, Васьківський був вибраний інструктором на цей курс. А вже як приготувлялася друга пересувна виставка на Волинь 1937 року (комісар виставки Н. Хасевич і архітект Л. Маслов), Васьківський горів тією справою – Волинь була для нього святістю» (Мегик, 1976: 6).

Збережені етюди митця, зокрема «Вид Великого Тирнова у Болгарії» (Олія, папір на картоні; 22 x 31,5 см, 1936 р.) (Іл. 2), дозволяють припустити, що влітку 1936 року В. Васьківський, ймовірно був з колегами з гуртка «Спокій» на пленері у Болгарії. На користь цієї версії свідчить і те, що серед гуртківців був один болгарин, який навчався у ВАМ у 1929–1931 роках – Преслав Каршовський з яким В. Васьківський близько товаришував, навіть на одній із виставок гуртка представив його живописний портрет. Цікаво, що два етюди з пленеру в Болгарії було виставлено та продано на аукціоні Artnet у 2013 році (Waskowski, Artnet). Серед живописних робіт В. Васьківського студентського періоду, що виставлялися на продаж протягом останніх років, знаходимо також роботу «Жінка, що сидить у кріслі» (олія, картон, 84 x 62 см, 1934 р.), написану у Кракові із зазначенням дарчого напису внизу на полотні – «Пані Марисі на згадку про Васьківського» та етюд до цього портрету «Етюд жіночої голови» (Іл. 3, олія, картон, 48,5 x 40,7 см) (Waskowski, Artinfo).

Іл. 2

Іл. 3

Роки Другої світової війни були вкрай складними для митця і він пережив їх у окупованій Варшаві. Під час Варшавського повстання загинула його перша дружина, книжкова ілюстраторка Зофія Городинська-Васьківська (1913–1944). Вона у 1932–1938 роках також навчалася у ВАМ під керівництвом Леона Вичулковського та Станіслава Остоя-Хростовського. У 1938 році була прийнята на роботу в Державну поліграфічну фабрику. Ілюструвала дитячі книжки. Під час війни працювала санітаркою (загинула під час транспортування пораненого разом зі своєю сестрою Марією), а також конспіративно з 1943 року в штабі Армії Крайової у графічному відділі (кодова назва «Rój»), де виготовляла фальшиві документи для потреб відділу легалізації (Zofia, 1994.pl). В'ячеслав Васьківський також «мав контакт із польським підпіллям, як графік виконував потрібні печатки й документи німецьких урядів для пред'явлення підпіллям ніби то німецьких документів, летючок і т. п.», про що оповідав Петро Мегик (Мегик, 1976: 6).

Цікаво, що під час війни, у 1944 році вийшов друком альбом з 6 екслібрисами – Чеслава Кшивіцького, Тадеуша Лешнера (2 екслібриса), Пьотра Обста, Тадеуша Мікульського та Едварда Хвалевіка, виконаних В. Васьківським у техніці дереворит. Альбом на сьогодні є раритетом (всього надруковано було 50 примірників), бажаним виданням для колекціонерів. Такі альбоми видавало «Коло любителів графіки та екслібрису», яке було засновано та діяло також конспіративно у Варшаві, намагаючись підтримувати тісні контакти між любителями графіки і її творцями та задля стимулювання їх творчої діяльності. В. Васьківський був членом та активним діячем цього кола. Очолював об'єднання

Тадеуш Лешнер (1895–1967), юрист та історик мистецтва (Grońska, 1971: 229).

Після війни митець одружується вдруге, з Іреною Люциною Добровольською (Irena Lucyna z Dobrowolskich, роки життя – 1922–2006) та продовжує викладацьку діяльність у Академії, вже як старший асистент кафедри графіки (від 05.04.1945 до 01.04.1946). Проте, за станом здоров'я (як зазначалося вище він тривалий час хворів на туберкульоз) переїхав жити до Закопаного, де в 1946–1951 роках викладав у Державній школі деревообробної промисловості (Państwowa Szkoła Przemysłu Drzewnego) (Waśkowski, Wikipedia).

Період викладацької діяльності та творчості В. Васьківського у Закопаному на сьогодні зовсім не досліджений, тільки відомо, що в цей час від взяв участь у виставці у Кракові у Палаці мистецтв у 1949 році. Зберігся каталог цієї виставки, яка носила назву «9 графіків» та колекції графіки Вацлава Васьковського», згідно якого митець представив на ній більше десяти дереворитів, серед яких «Автопортрет», ілюстрації до твору С. Єсеніна «Пугачов» та чотири роботи із «Варшавського циклу» (Katalog, 1949).

«Варшавський цикл» це серія графічних робіт, що зображує Варшаву під час німецької окупації. Скільки робіт входило до цього циклу на сьогодні сказати важко, проте деякі з них були помічені на польських мистецьких аукціонах (Waskowski, Artinfo), зокрема «Оголена між дротами» (Іл. 4, дереворит, 20,8x16,5 см, 1940-ві роки) та «Квіти» (Іл. 5, дереворит, 11,5x16 см, 1940-ві роки).

Іл. 4

Іл. 5

Іл. 6

До Варшави художник повернувся у 1951 році, і, згідно архівних документів Академії, спочатку працював на посаді професора та заступника кафедри графіки ВАМ, а з 10 березня 1956 року отримав посаду професора надзвичайного (доцента). У 1961–1964 роках очолював кафедру графіки цієї ж Академії. У 1969 році вийшов на пенсію за власним бажанням (Piwocki, 2004: 242). Серед його учнів в Академії були відомі польські художники – Марія Гішпанська-Нойман та Тадеуш Домінік (Maria Hiszpańska-Neumann і Tadeusz Dominik). Помер у Варшаві, 26 грудня 1975 р., похований на Військовому цвинтарі, ділянка 39А-2-8 (Waśkowski, Wikipedia).

В'ячеслав Васьківський залишив по собі різнобічний творчий спадок, який є частиною великої культурно-мистецької платформи української еміграції у Варшаві міжвоєнного двадцятиліття та польського мистецтва взагалі. На нашу думку, передусім цінна саме довоєнна творчість митця, яку Марія Гронська характеризує так: «Він практикував усі техніки, в принципі майже однаково, але все ж таки відомий головним чином своїми гравюрами на дереві, «кухню» яких він поставив на найвищий рівень. Його віртуозність, що стоїть, можна сказати, на межі магії, стоїть гравюри на дереві» (Grońska, 1971: 557). Добрим підтвердженням цієї думки є збережені дереворити художника – «Гуралі» та «Святий Франциск» 1934 року (Іл. 5–6).

На нашу думку, однією із кращих робіт В. Васьківського довоєнного періоду та однією з небагатьох гравюр митця на дереві, не пов'язаних з книжковою ілюстрацією, є «Автопортрет»

Іл. 7

1938 року (Іл. 7). На ньому бачимо впевненого в собі інтелігентного молодого хлопця, одяг якого підкреслює його творчу натуру. Майже «класичний» рисунок і композиційні вміння поєднані із досконалою технічною майстерністю. Бачимо, що В. Васьківський – художник-реаліст, який вміло передає емоційне забарвлення. Адже від портрета, на нашу думку, «віє» романтичним настроєм. Також на гравюрі чітко видно фірмовий підпис митця – дві літери WW, яким він підписував всі свої роботи ще від часів навчання у ВАМ (також зустрічається ще Wwaśkowski – авт.). Як підсумовує творчі довоєнні напрацювання митця Марія Гронська, «гравюри Васьківського, видруковані дуже ретельно, мають велику естетичну цінність,

яка полягає в гармонійному поєднанні всіх елементів, підпорядкуванні їх головній меті – створенню потрібної атмосфери, як правило інтимного настрою. Тому їх сприйняття потребують тиші та зосередженості» (Grońska, 1971: 126). Також, зауважимо, що ще зі студентських років митець багато експериментував з новими способами тиражування гравюр та на думку Р. Яціва, став одним з кращих інтерпретаторів класичних технік естампу вже у новому історичному періоді мистецтва (Яців, 2021: 230).

Іл. 8

Іл. 9

Після Другої світової війни В. Васківський переважно займався книжковою графікою, створював ескізи. З огляду на тематику образних творів – серії дереворитів до літературних творів російських авторів як то «Капітанської дочки» О. Пушкіна та «Пугачова» С. Єсеніна, чи то Г. Бобінської «Сосо», що вийшли друком у

Варшаві у 1950-х роках у польському перекладі, не вважаємо за доцільно аналізувати їх у рамках даної статті. Проте, відзначимо, що за ілюстрації до повісті «Дубровський» О. Пушкіна В. Васківський був нагороджений на Першій національній виставці образотворчого мистецтва в 1950 році. Потім вони були ще експоновані на виставці «Premio Suzzara» на півночі Італії (так звана «антибієнале», організована лівими колами) та частково подані у довідниковому виданні «Польська книжкова ілюстрація» (Waskowski, 1964: 146). На нашу думку ці здобутки значною мірою пояснюються його тогочасною політичною позицією: лояльністю та підтримкою соціалістичного ладу в Польщі. Окрім вищезгаданих нагород посилалися й інші: перша премія на Національній виставці книги та ілюстрації у Варшаві 1951 року, Державна премія другого ступеня 1951 року, а в 1952 році – Хрест заслуг (польська державна нагорода, якою нагороджують за заслуги перед державою або громадянами – авт.) та нагорода 1955 року – Медаль до 10-ї річниці утворення Польської Народної Республіки. Також у 1959 році він отримує нагороду Товариства польсько-радянської дружби (Waskowski, 1964: 146).

Більшість з робіт митця зберігаються сьогодні у музеях, галереях та приватних збірках Варшави чи Кракова, проте є і в колекціях в Нью-Йорку, Чикаго, Єрусалимі та інших містах. Чи не найбільші державні колекції в Національній бібліотеці Варшави та галереї «Захента». Зокрема, це графічні роботи – «Останні руїни (сухорит, папір, 1962), «Захента» (сухорит, папір, 1962), «Інтер'єр з циклу Протест» (дереворит, папір, 1960-ті), «Молода Старувка I» (ксилографія кольорова, папір, 1968) та інші (Waskowski, Zacheta).

Як стверджує професор Варшавського університету Р. Крамар, попри глибоку інтеграцію в польську культуру, В. Васківський не поривав зв'язків з українською громадою в «народній» Польщі (Крамар, 2022). У 1960–1970-х роках його ілюстрації на українську тематику систематично з'являлися на сторінках щорічника «Український календар», який видавало Українське суспільно-культурне товариство (з 1990 року – Об'єднання українців у Польщі), наприклад, дереворит 1930-х років – «Церква в Підгірцях» був надрукований в «Українському календарі» у 1965 році (Іл. 8). У щорічнику кілька разів публікували статті про В. Васківського, в яких наголошувалося на його зв'язках з українською культурою (Крамар, 2022). Мистецтвознавець Роман Яців також відзначає його контакти з українськими митцями, а саме, що після Другої світової війни

В. Васьківський таємно підтримував листування з колегами по гуртку, найбільше з Петром Меги-ком і Петром Андрусівим, що проживали у США (Яців, 2021). Цей факт підтверджується і П. Меги-ком у його короткій біографічній згадці про митця (Меги-ком, 1976: 6).

Можна довго сперечатися: чи В. Васьківський був більше польським митцем чи українським? У скарбницю якого із національних мистецтв він зробив більше – українського чи польського? З огляду на його життєвий шлях та творчість беззаперечним, здається, є те, що це безумовно польсько-український митець, який жив і творив здебільшого у Польщі, був добрим комунікатором польсько-українських мистецьких взаємин та виразником духовного порозуміння між народами.

Висновки. Отже, у даній статті, вперше зроблено спробу реконструкції життєвого та твор-

чого шляху В. Васьківського, введено в науковий обіг маловідомі твори митця та факти із біографії. Оприлюднені документи з архіву ВАМ дозволяють майбутнім дослідникам творчості В'ячеслава Васьківського уточнювати, доповнювати та конкретизувати факти та дати з його біографії, виправляти вже існуючі неточності та розбіжності в інформації про митця, які оприлюднені в інтернет-ресурсах.

Матеріали даної публікації можуть стати фактологічним підґрунтям для подальших наукових розвідок не тільки щодо творчості митця, але і для більш ширших досліджень, зокрема українського культурно-мистецького середовища у Варшаві у міжвоєнний період, зможуть прислужитися як вузькому колу фахівців-мистецтвознавців, культурологів чи істориків, так і широкому загалу зацікавлених читачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крамар Р. Неспокійні митці з варшавського «Спокою». Українські художники у міжвоєнній столиці Польщі. 2022. URL: <https://culture.pl/ua/stattia/nespokiyini-myttsi-z-varshavskoho-spokoyu-ukrayinski-khudozhnyky-u-mizhvoyenniy-stolytsi-polshchi>
2. Меги-ком П. Вячеслав Васьківський (1904 – 1975). Біографічний нарис. Філадельфія: Об'єднання мистців українців в Америці, 1976. С. 6.
3. Український мистецький гурток «Спокій»: Каталог третьої виставки. Варшава, 1930. 20 с.: іл.
4. Український мистецький гурток «Спокій»: 5 літ праці. Каталог виставки. Варшава, 1933. 65 с.: іл.
5. Яців Р. Культурно-мистецьке середовище української еміграції у Варшаві (1919 – 1939): Історія, інституції, ідеологія діяльності, творча спадщина. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України, 07.00.05 – етнологія. Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, Інститут народознавства НАН України, Львів, 2021. 385 с.
6. Grońska M. Nowoczesny drzeworyt Polski (do 1945 roku). Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1971. 510 s.
7. Ukrainie Stowarzyszenie „Spokij”: katalog dziesiątej wystawy. Warszawa, 1937. 24 s.
8. Katalog Wystawy «9-ciu Grafików» oraz kolekcji grafiki Wacława Waśkowskiego. Kraków, Pałac Sztuki, styczeń - luty 1949.
9. Piwocki K. Historia Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, 1904–1964. Wydanie drugie. Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie WsiP. Warszawa, 2004. S. 170
10. Wacław Waśkowski. URL: <https://www.artnet.com/artists/waclaw-waskowski/?type=paintings>
11. Wacław Waśkowski. URL: https://artinfo.pl/wyszukiwarka?main_query=Wac%C5%82aw%20Wa%C5%9Bkowski&scope=artworks&sort=date_desc&page=2
12. Waśkowski Wacław. URL: <https://zacheta.art.pl/pl/kolekcja/katalog/waskowski-waclaw-zacheta>
13. Waśkowski Wacław. URL: https://pl.wikipedia.org/wiki/Wac%C5%82aw_Wa%C5%9Bkowski
14. Waśkowski Wacław. Teczka 1626b. Zbiór akt studenckich sprzed IX '39 r. Archiwum Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.
15. Wacław Waśkowski. Polska ilustracja książkowa (Red. W. Skrodzki). Warszawa, 1964. 164 s.
16. W. Waśkowski. URL: <https://muzeum.asp.waw.pl/collective/pawtucket/index.php/Search/Index?search=Wa%C5%9Bkowski>
17. Zofia Horodyńska-Waśkowska. Powstańcze biogramy. URL: <https://www.1944.pl/powstancze-biogramy/zofia-horodynska-waskowska,47692.html>

REFERENCES

1. Kramar R. (2022) Nespokiyini mytsi z varshavskoho «Spokoiu». Ukrainski khudozhnyky u mizhvoiennii stolytsi Polshchi. [Restless artists from Warsaw's "Spokij". Ukrainian artists in the interwar capital of Poland]. URL: <https://culture.pl/ua/stattia/nespokiyini-myttsi-z-varshavskoho-spokoyu-ukrayinski-khudozhnyky-u-mizhvoyenniy-stolytsi-polshchi> [in Ukrainian]
2. Mehyk P. (1976) Viacheslav Vaskivskyi (1904 – 1975). Biohrafichnyi narys [Viacheslav Vaskivskyi (1904–1975). A biographical sketch]. Filadelfia: Obiednannia myststiv ukrainsiv v Amerytsi, 1976. S. 6. [in Ukrainian]
3. Ukrainskyi mystetskyi hurtok «Spokiy»: Katalog tretioi vystavky. [Ukrainian art group «Spokiy»: Catalogue of the third exhibition]. Warsaw, 1930. 20 s.: il. [in Ukrainian]

4. Ukrainskyi mystetskyi hurtok «Spokiy»: 5 lit pratsi. Katalog vystavky [Ukrainian art circle “Spokiy”: 5 years of work. Exhibition catalogue]. Warsaw, 1933. 65 s.: il. [in Ukrainian]
5. Yatsiv R. (2021) Kulturno-mystetske seredovyshe ukrainskoi emihratsiii u Varshavi (1919 – 1939): Istoriia, instytutsiii, ideolohiia diialnosti, tvorchia spadshchyna. Dysertatsiia na здобuttia naukovooho stupenia doktora istorychnykh nauk za spetsialnostiamy 07.00.01 – istoriia Ukrainy, 07.00.05 – etnolohiia. [The cultural and artistic environment of the Ukrainian emigration in Warsaw (1919-1939): history, institutions, ideology of activity, creative heritage. Dissertation for the degree of Doctor of Historical Sciences in the specialities 07.00.01 – History of Ukraine, 07.00.05 – Ethnology]. Instytut ukrainoznavstva im. I.Krypiakevycha NAN Ukrainy, Instytut narodoznavstva NAN Ukrainy, Lviv, 2021. 450 s. [in Ukrainian]
6. Grońska M. (1971) Nowoczesny drzeworyt Polski (do 1945 roku) [Modern woodcut of Poland (to 1945)]. Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1971. S. 126. [in Polish]
7. Українське Стowарзyszenie „Spokij”: katalog dziesiątej wystawy [Ukrainian Association „Spokiy”: catalogue of the tenth exhibition]. Warszawa, 1937. 24 s. [in Polish]
8. Katalog Wystawy «9-ciu Grafików» oraz kolekcji grafiki Wacława Waśkowskiego. Kraków, Pałac Sztuki, styczeń - luty 1949 [Catalogue of the Exhibition of “9 Graphic Artists” and the graphic arts collection of Wacław Waśkowski. Cracow, Palace of Art, January-February 1949]. [in Polish]
9. Piwocki K. (2004) Historia Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, 1904–1964. Wydanie drugie [History of the Academy of Fine Arts in Warsaw, 1904–1964. 2nd ed.]. Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie WsiP. Warszawa, S. 170. [in Polish]
10. Wacław Waśkowski [Wacław Waskowski]. URL: <https://www.artnet.com/artists/waclaw-waskowski/?type=paintings>[in Polish]
11. Wacław Waśkowski [Wacław Waskowski]. URL: https://artinfo.pl/wyszukiwarka?main_query=Wac%20Waskowski&scope=artworks&sort=date_desc&page=2 [in Polish]
12. Waśkowski Wacław [Waskowski Wacław]. URL: <https://zacheta.art.pl/pl/kolekcja/katalog/waskowski-waclaw-zacheta>[in Polish]
13. Waśkowski Wacław [Waskowski Wacław]. URL: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Wac%20Waskowski>[in Polish]
14. Waśkowski Wacław. Teczka 1626b. Zbiór akt studenckich sprzed IX ‘39 r. Archiwum Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie [Archive of the Academy of Fine Arts in Warsaw. Collection of student files from before September ‘39. Folders 1626b]. [in Polish]
15. Wacław Waśkowski. Polska ilustracja książkowa, Red. W. Skrodzki. [Polish Book Illustration, ed. W. Skrodzki]. Warszawa 1964. 164 s. [in Polish]
16. Wacław Waśkowski [Wacław Waskowski]. URL:<https://muzeum.asp.waw.pl/collective/pawtucket/index.php/Search/Index?search=Wac%20Waskowski>[in Polish]
17. Zofia Horodyńska-Waśkowska. Powstańcze biogramy [Insurgent biographies]. URL: <https://www.1944.pl/powstancze-biogramy/zofia-horodynska-waskowska,47692.html> [in Polish]

ПЕРЕЛІК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

- Лл. 1. Фото В. Васьківського зі вступної анкети, поданої до Варшавської академії мистецтв 30 вересня 1925 року.
- Лл. 2. В. Васьківський. Вид з Великого Тирнова, Болгарія. Олія, картон. 1936 р.
- Лл. 3. В. Васьківський. Етюд жіночої голови. Олія, картон, 48,5 x 40,7 см
- Лл. 4. В. Васьківський. Оголена між дротами. Дереворит. 20,8x16,5 см. 1940-ві роки.
- Лл. 5. В. Васьківський. Квіти. Дереворит, 11,5x16 см. 1940-ві роки.
- Лл. 6. В. Васьківський. Гуралі. Дереворит, 1934 р.
- Лл. 7. В. Васьківський. Святий Франциск. Дереворит, 1934 р.
- Лл. 8. В. Васьківський. Автопортрет. Дереворит, 1938 р.
- Лл. 9. В. Васьківський, «Церква в Підгірцях», дереворит, 1930-ті роки.